
Vergaderjaar 2020–2021

---

35 650 XIV

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) en het Diergezondheidsfonds (F) voor het jaar 2020 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING
Ontvangen 30 november 2020

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVoorSTEL	3
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	4
1	Leeswijzer	4
2	Overzicht belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2020	5
2.1	Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties	5
3	Overzicht belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2020	8
4	Beleidsartikelen	10
4.1	Artikel 11 Een weerbaar, veerkrachtig en veilig agro-, voedsel- en visserijsysteem	10
4.2	Artikel 12 Natuur, biodiversiteit en gebiedsgericht werken	17
5	Niet-beleidsartikelen	21
5.1	Artikel 50 Apparaat	21
5.2	Artikel 51 Nog onverdeeld	22
6	Agentschappen	23
6.1	Agentschapsparagraaf NVWA	23
7	De begroting van het Diergezondheidsfonds (DGF)	26

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikelen 1 tot en met 3

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van [artikel 2.3](#), eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2020 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;
2. de begrotingsstaat inzake het agentschap van dit ministerie;
3. de begrotingsstaat voor het Diergezondheidsfonds.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

C.J. Schouten

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

Opbouw 2e suppletoire begroting 2020

Deze 2e suppletoire begroting geeft een geactualiseerd beeld van de begrotingsuitvoering 2020. Dit onderdeel is als volgt opgebouwd:

1. Leeswijzer.
2. Overzicht belangrijkste suppletoire uitgaven- en ontvangstenmutaties. De belangrijkste verplichtingenmutaties zijn toegelicht in de artikelen.
3. De beleidsartikelen. Voor ieder beleidsartikel is de tabel «Budgettaire gevolgen van beleid» opgenomen. Hierin zijn de begrotingsmutaties voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten weergegeven.
4. De niet-beleidsartikelen. In de budgettaire tabellen zijn de begrotingsmutaties voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten opgenomen.
5. Het agentschap. In deze 2e suppletoire begroting zijn de aanpassingen in de agentschapsparaagraaf van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit opgenomen.
6. Het Diergezondheidsfonds (DGF).

Toelichting ondergrenzen

Voor het toelichten van de begrotingsmutaties zijn in deze eerste suppletoire begroting de ondergrenzen gehanteerd zoals opgenomen in de onderstaande tabel.

In sommige gevallen, waar politiek relevant, worden ook posten toegelicht beneden deze ondergrenzen.

Tabel 1 Ondergrenzen conform RBV

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 en < 1000	5	10
=> 1000	10	20

2 Overzicht belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2020

2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2020 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)		
	Art.	Uitgaven t
Vastgestelde begroting 2020		1.481.795
Stand 1° suppletoire begroting 2020		1.473.463
Stand 1° suppletoire begroting 2020(incl. ISB, NvW)		2.266.163
Belangrijkste suppletoire mutaties		
Regeling tegemoetkoming land- en tuinbouwondernemers COVID-19	11	- 385.000
Kasschuif Subsidiebudget Srv	11	- 185.200
Kennisoverdracht innovatie in het boeren erf	11	6.000
Kasschuif innovatie in het boeren erf	11	- 4.900
Storting a.g.v. overschrijding CO2-emissieplafond	11	4.500
Extra ruiming Covid-19 besmette pelsdierhouderijen	11	38.000
Omschakelprogramma	11	10.000
Lagere uitgaven EG regeling Glastuinbouw (Urgenda)	11	- 12.000
Bijdrage Floriade	11	10.000
Opzetten Natuurbank	12	6.550
Veenweide Impuls	12	50.000
Gerichte Opkoop	12	100.000
Storting Begrotingsreserve stikstof tbv Natuurmaatregelen	12	60.000
Regiodeals	51	- 67.750
Overige mutaties	alle	49.065
Stand 2° suppletoire begroting		1.945.428

Toelichting

Regeling tegemoetkoming land- en tuinbouwondernemers COVID-19

Met deze regeling (Kamerstuk [35 420, nr. 32](#)) worden ondernemers in de sierteeltsector, delen van de voedingstuinbouw en de fritesaardappelsector ondersteund. Voor deze regeling was oorspronkelijk € 650 mln. gereserveerd. Het beroep op deze regeling is lager dan verwacht. Dat komt onder andere omdat de sierteelt markt weer is aangetrokken. Bij Miljoenennota 2021 is een verlaging van € 350 mln. doorgevoerd (zie ook Kamerbrief [2020Z12342](#)). Omdat het aantal ondernemers dat een beroep doet op de regeling nu definitief kan worden vastgesteld, is ook het daadwerkelijke beroep meer duidelijk geworden. Om deze reden wordt een verdere verlaging van € 35 mln. voorgesteld.

Kasschuif Subsidiebudget Srv

Het budget voor duurzame veehouderij wordt voor € 185,2 mln. naar 2021 geschoven. Dit komt voornamelijk door de verwachting dat van het beschikbare budget van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv) € 175,2 mln. in 2020 niet tot uitputting komt. Dit komt deels door opgetreden vertraging door het grote aantal aanvragen voor de regeling en door de complexiteit van de controles bij de varkenshouderijen. Bovendien zal door ingetrokken aanvragen voor de Srv het totale subsidieplafond van € 450 mln. niet volledig worden benut. Deze middelen blijven in 2021

behouden voor de aanpak stikstof en realisatie van de gestelde doelen om stikstofemissiereductie te bereiken. Daarnaast is € 10 mln. beschikbaar voor gemeenten in regio's waar de saneringsproblematiek een rol speelt. Door de vertraging in de uitvoering van de Srv, worden deze middelen naar 2021 verschoven.

Kennisoverdracht innovatie in het boerenerf

Land- en tuinbouwondernemers moeten extra stappen zetten om hun bijdrage te leveren aan de reductie van stikstof(depositie) in Nederland en het versterken van de biodiversiteit. Er zijn hiertoe maatregelen aan de Tweede Kamer gemeld (zie ook Kamerbrief 2020D31346), met als doel agrariërs bij te staan om hun bedrijven zo in te richten dat ze bedrijfseconomisch rendabel blijven en tegelijkertijd bijdragen aan deze doelstellingen. Hiervoor wordt in 2020 € 6 mln. gereserveerd.

Kasschuif innovatie in het boerenerf

Door vertraging in de uitvoering van de maatregelen innovatie boerenerf wordt € 4,9 mln. doorgeschoven naar volgende jaren.

Storting a.g.v. overschrijding CO2-emissieplafond

In een convenant heeft Glastuinbouw Nederland namens de sector met de overheid afspraken gemaakt over de jaarlijkse maximale CO2-emissie (CO2-emissieruimte). Het CO2-emissieplafond 2017 is overschreden. Daarvoor krijgen tuinders in 2020 een heffing opgelegd van circa € 6 mln., waarvan € 4,5 mln geraamd wordt om daadwerkelijk in 2020 te ontvangen(zie ook de belangrijkste ontvangstenmutaties verderop). De inkomsten uit deze heffing zijn bedoeld om de uitstoot weer onder het afgesproken CO2-plafond te brengen. De ontvangen heffingen worden in de begrotingsreserve Landbouw gestort. Over de inzet van deze middelen worden te zijner tijd nadere afspraken gemaakt met Glastuinbouw Nederland.

Extra ruimingskosten Covid-19 besmette pelsdierhouderijen

Het gaat om extra uitgaven die vanuit de LNV-begroting worden toegevoegd aan het Diergezondheidsfonds vanwege schadecompensatie aan pelsdierhouders, operationele kosten en kosten van screening en early warning. De kosten van bestrijding en bewaking komen volledig ten laste van de rijksoverheid. In de vierde incidentele suppletoire begroting is reeds € 37 mln. opgenomen. Voor deze tweede suppletoire begroting wordt er gelet op de bijgestelde raming van het aantal te ruimen bedrijven aanvullend € 38 mln. gereserveerd.

Omschakelprogramma

Het Omschakelprogramma beoogt agrarische ondernemers die willen omschakelen naar een ander soort bedrijf maar daarbij tegen financiële belemmeringen oplopen, te ondersteunen en daarmee bij te dragen aan een optimaal doelbereik van stikstofemissiereductie en bij te dragen aan andere beleidsdoelstellingen op het gebied van duurzaamheid (zoals bijvoorbeeld reductie van emissies naar bodem, water en lucht en vergroting van de biodiversiteit etc.). Deze mutatie van € 10 mln. betreft de eerste tranche die nog op 2020 betrekking heeft. Dit bedrag zal doorgestort worden naar het Nationaal Groenfonds dat de uitvoering van het Omschakelprogramma zal faciliteren.

Lagere uitgaven EG regeling Glastuinbouw (Urgenda)

Betreft onderuitputting op Urgenda middelen (EG subsidieregeling glastuinbouw). Een groot deel van de beschikbaar gestelde middelen, namelijk € 12 mln. zal in 2020 niet tot besteding komen. Dit heeft o.a. te maken met de coronacrisis.

Bijdrage Floriade

In 2022 vindt de Floriade plaats in Almere. Om een aantal projecten te ondersteunen op het beleidsterrein van LNV doet LNV een bijdrage van € 10 mln. Voorwaarde hierbij is dat de Floriade in de toekomst geen beroep meer doet op aanvullende steun vanuit LNV. Hiermee is de totale bijdrage aan de Floriade vanuit het Ministerie van LNV € 15 mln. (€ 2,5 mln. in 2018, € 2,5 mln. in 2019 en € 10 mln. in 2020).

Opzetten Natuurbank

Voor de opzet van een natuurbank is vanuit de Begrotingsreserve Stikstof € 125 mln. gereserveerd in de periode 2020 en 2021. Deze middelen zullen worden ingezet voor natuurcompensatie van de schade als gevolg van projecten van Rijk en waterschappen met een dwingende reden van groot openbaar belang. Voor onderzoek en uitwerking van de vormgeving en voor het realiseren van natuurcompensatie door Staatsbosbeheer is in totaal € 13,1 mln. onttrokken uit de begrotingsreserve, waarvan € 6,55 mln. in 2020 zal worden ingezet.

Veenweide Impuls

In het klimaatakkoord is € 276 mln beschikbaar gesteld voor de veenweide-aanpak. In totaal is een bedrag van € 100 mln. gereserveerd voor de impuls veenweiden. Met deze mutatie wordt € 50 mln. overgeheveld naar de begroting van LNV.

Gerichte Opkoop

In het Klimaatakkoord is € 100 mln. gereserveerd voor maatregelen voor veehouderijen rondom Natura2000-gebieden. Het budget wordt aangevuld met € 250 mln. uit de Begrotingsreserve Stikstof. Met deze mutatie wordt uit de Klimaatakkoordmiddelen € 20 mln. naar de begroting LNV overgeheveld. Daarnaast wordt met deze mutatie € 80 mln. uit de Begrotingsreserve Stikstof voor 2020 naar de begroting van LNV overgeheveld. De middelen worden via de provincies ingezet voor aankoop van veehouderijlocaties nabij stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden.

Storting/onttrekking Begrotingsreserve stikstof t.b.v. Natuurmaatregelen

Er is € 60 mln. onttrokken aan de begrotingsreserve stikstof. Van deze € 60 mln. die is bestemd voor het treffen van natuurherstelmaatregelen door terreinbeherende organisaties wordt € 38,4 mln. ingezet via een opdracht aan Staatsbosbeheer. De resterende € 21,6 mln. zijn bestemd voor de regeling versneld natuurherstel en uitvoeringskosten. Deze regeling wordt in 2021 opengesteld. De middelen worden daarom teruggestort in de Begrotingsreserve Stikstof, aangezien deze dit jaar niet meer besteed zullen worden.

Regiodeals

Het budget gaat voor een groot deel omlaag door toedeling van de middelen naar andere artikelen op de LNV-begroting (€ 51,4 mln.). Dit gaat met name om middelen in het kader van een specifieke uitkering voor de regiodeal Rotterdam Zuid. Ook vindt er een kasschuif van € 5 mln. plaats naar 2022 voor een deel van de middelen voor de Regio Deal Noordelijk Flevoland.

3 Overzicht belangrijkste supplettoire ontvangstenmutaties 2020

Belangrijkste supplettoire ontvangsten mutaties 2020 (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)	
	Art. Ontvangsten
Vastgestelde begroting 2020	89.339
Stand 1^e supplettoire begroting 2020	133.966
Stand 1^e supplettoire begroting 2020 (incl. ISB)	136.166
Belangrijkste supplettoire mutaties	
Onttrekking Begrotingsreserve stikstof tbv Natuurmaatregelen	12 60.000
Onttrekking Begrotingsreserve stikstof tbv Gerichte Opkoop	12 80.000
Onttrekking Begrotingsreserve stikstof t.b.v. Natuurbank	12 6.550
Ontvangst agv overschrijding CO2-emissieplafond	11 4.500
Overige mutaties	div. 3.558
Stand 2^e supplettoire begroting t	290.774

Toelichting

Onttrekking Begrotingsreserve stikstof tbv Natuurmaatregelen

Ten behoeve van het treffen van natuurherstelmaatregelen door terreinbeherende organisaties is € 125 mln. gereserveerd in de Begrotingsreserve Stikstof. Met deze mutatie wordt € 60 mln. naar de LNV-begroting overgeheveld. Tegelijk met deze ontvangst uit de begrotingsreserve worden de uitgaven met € 60 mln. opgehoogd, zie de belangrijkste uitgavenmutaties hiervoor.

Onttrekking Begrotingsreserve stikstof tbv Gerichte Opkoop

In de Begrotingsreserve Stikstof is € 250 mln. gereserveerd voor de gerichte opkoop van veehouderijen rondom Natura 2000-gebieden. Met deze mutatie wordt € 80 mln. voor 2020 naar de LNV-begroting overgeheveld.

Onttrekking Begrotingsreserve stikstof t.b.v. Natuurbank

Voor de opzet van een natuurbank is vanuit de Begrotingsreserve Stikstof € 125 mln. gereserveerd in de periode 2020 en 2021. Deze middelen zullen worden ingezet voor natuurcompensatie van de schade als gevolg van projecten van Rijk en waterschappen met een dwingende reden van groot openbaar belang. Er wordt daartoe € 6,55 mln. in 2020 aan de begrotingsreserve onttrokken voor onderzoek en uitwerking van de vormgeving en voor het realiseren van circa 300 ha (in 2020 en 2021) natuurcompensatie door Staatsbosbeheer.

Ontvangst a.g.v. overschrijding CO2-emissieplafond

In een convenant heeft Glastuinbouw Nederland namens de sector met de overheid afspraken gemaakt over de jaarlijkse maximale CO2-emissie (CO2-emissieruimte). Dit convenant geldt voor de periode 2013 – 2020. Dit CO2-sectorsysteem geldt als tegenprestatie voor de verlaagde energiebelasting

op aardgas voor de glastuinbouw. Bij overschrijding van de CO₂-emissieruimte wordt per individuele glastuinbouwer een heffing opgelegd op basis van de uitstoot van het bedrijf. Het CO₂-emissieplafond 2017 is overschreden. Daarvoor krijgen tuinders in 2020 een heffing opgelegd waarvan € 4,5 mln. is geraamd om ook daadwerkelijk in 2020 te ontvangen. De inkomsten uit deze heffing zijn bedoeld om de uitstoot weer onder het afgesproken CO₂-plafond te brengen.

4 Beleidsartikelen

4.1 Artikel 11 Een weerbaar, veerkrachtig en veilig agro-, voedsel- en visserijsysteem

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 11 Een weerbaar,veerkrachtig en veilig agro-, voedsel- en visserijsysteem (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting (4) = (2) + (3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
Verplichtingen	1.033.095	2.382.728	- 99.110	- 294.651	1.988.967
Waarvan garantieverplichtingen	149.627	319.627	0	0	319.627
Waarvan overige verplichtingen	883.468	2.063.101	- 99.110	- 294.651	1.669.340
Uitgaven	950.081	1.767.914	- 450.129	- 62.254	1.255.531
Waarvan juridisch verplicht	90%	96%			
Subsidies	306.034	1.052.809	- 476.286	- 104.334	472.189
Sociaal economische positie boeren	5.439	13.600	633	605	14.838
Duurzame veehouderij	171.280	234.642	- 129.196	- 57.631	47.815
Glastuinbouw en weerbare planten en teeltsystemen	36.711	683.770	- 360.067	- 45.900	277.803
Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie	81.835	108.578	13.791	- 448	121.921
Duurzame visserij	10.769	12.219	- 1.447	- 960	9.812
			0	0	0
Garanties	30.432	62.432	0	0	60.432
Bijdrage borgstellingsreserve	28.627	28.627			28.627
Verliesdeclaraties borgstellingsfaciliteit	1.805	33.805	0	0	31.805
			0	0	0
Opdrachten	112.449	89.742	- 124	- 3.071	86.547
Sociaal economische positie boeren	2.852	4.204	27	8.221	12.452
Duurzame veehouderij	17.877	23.956	- 2.441	- 11.822	9.693
Glastuinbouw en weerbare planten en teeltsystemen	20.915	15.416	- 2.429	6.034	19.021
Mestbeleid	23.108	11.904	- 64	- 5.332	6.508
Duurzame visserij	705	622	185	180	987
Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie	34.790	23.055	595	- 2.216	21.434
Diergezondheid en dierenwelzijn	7.557	7.544	4.065	1.355	12.964
Voedselzekerheid en internationale agrarische samenwerking	4.645	3.041	- 62	509	3.488
			0	0	0
Bijdrage aan agentschappen	370.090	406.552	25.473	- 3.402	428.623
Rijksrederij	9.529	8.772	249	533	9.554
Rijksdienst voor Volksgezondheid en Milieu	5.543	8.881	351	2.232	11.464
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit	194.732	195.824	5.897	3.454	205.175

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)			Stand 2e suppletoire begroting (4) = (2) + (3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting		
Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland	160.286	193.075	18.976	- 9.621		202.430
Bijdrage aan zbo/rwt's	97.129	101.116	1.045	- 1.789		100.372
College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden	1.225	2.382	36	100		2.518
Centrale Commissie Dierproeven	767	2.153	- 2.140	- 13		0
Wageningen Research	92.581	94.025	3.130	- 1.542		95.613
Zon/Mw dierproeven	370	370	6	- 376		0
Medebewind/voormalige productschappen	1.372	1.372	0	- 358		1.014
Raad voor de Plantenrassen	814	814	13	400		1227
			0	0		0
Bijdragen aan (internationale) organisaties	10.623	11.039	0	400		11.439
FAO en overige contributies	10.623	11.039	0	400		11.439
			0	0		0
Storting begrotingsreserve	0	0	0	10765		10765
Storting begrotingsreserve landbouw	0	0	0	10205		10205
Storting begrotingsreserve visserij	0	0		560		560
Storting begrotingsreserve apurement	0	0	0	0		0
Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	10.624	46.224	- 237	39.177		85.164
Diergezondheidsfonds	10.624	46.224	- 237	39.177		85.164
Ontvangsten	47.697	93.724	- 2.397	10.561		101.888
Sociaal economische positie boeren	245	245	0	500		745
Agroketens	0	6.000	0	0		6000
Agrarische innovatie en overig	0	0				0
Mestbeleid	7.209	11.209	0	- 500		10.709
Duurzame visserij	9.993	9.993	- 5.900	324		4.417
Garanties	1.800	4.000	0			4.000
Weerbare planten en teeltsystemen	0	0		6781		6781
Diergezondheid en dierenwelzijn	6.100	8.100	3.500	- 180		11420
Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie	12.324	12.324	3	1.452		13779
Voedselzekerheid en internationale agrarische samenwerking	5.926	5.926	0	0		5926
Agentschappen	0	17.736	0			17736
Onttrekkingen begrotingsreserves	4.100	15.891	0	2.184		18075
ZBO's / RWT's	0	2.300	0			2300

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingenbudget wordt met € 403,8 mln. verhoogd. De verhoging wordt veroorzaakt door een verhoging van de overige verplichtingen. Hieronder volgt per categorie een toelichting op de mutaties.

Subsidies

Duurzame veehouderij

Het budget voor duurzame veehouderij wordt met € 186,8 mln. verlaagd. Deze verlaging komt voornamelijk door de verwachting dat van het beschikbare budget van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv) in 2020 niet tot uitputting komt. Dit komt deels door opgetreden vertraging door het grote aantal aanvragen voor de regeling en door de complexiteit van de controles bij de varkenshouderijen. Bovendien zal door ingetrokken aanvragen voor de Srv het totale subsidieplafond van € 450 mln. niet volledig worden benut. Deze middelen blijven in 2021 behouden voor de aanpak stikstof en realisatie van de gestelde doelen om stikstof-emissiereductie te bereiken. Daarnaast is € 10 mln. beschikbaar voor gemeenten in regio's waar de saneringsproblematiek een rol speelt. Door de vertraging in de uitvoering van de Srv, worden deze middelen naar 2021 verschoven.

Glastuinbouw en weerbare planten en teeltsystemen

De uitgaven dalen met € 406 mln. Voor een groot deel wordt dit veroorzaakt door de Regeling tegemoetkoming land- en tuinbouwondernemers COVID-19. Met deze regeling (Kamerstuk [35 420, nr. 32](#)) worden ondernemers in de sierteeltsector, delen van de voedingstuinbouw en de fritesaardappelsector ondersteund. Voor deze regeling was oorspronkelijk € 650 mln. gereserveerd. Het beroep op deze regeling is lager dan verwacht. Dat komt onder andere omdat de sierteelt markt weer is aangetrokken. Bij Miljoenennota 2021 is een verlaging van € 350 mln. doorgevoerd (zie ook Kamerbrief [2020Z12342](#)). Omdat het aantal dat een beroep doet op de regeling nu definitief kan worden vastgesteld, is ook het daadwerkelijke beroep meer duidelijk geworden. Om deze reden wordt een verdere verlaging van € 35 mln. voorgesteld.

Als gevolg van de coronacrisis is het beroep op de Energie-efficiëntie glastuinbouw (EG) subsidieregeling minder dan verwacht. Om deze reden zijn reeds bij Miljoenennota € 10 mln. aan klimaatmiddelen uit 2020 naar latere jaren doorgeschoven, zodat deze alsnog ingezet kunnen worden om de klimaatdoelen te behalen. Daarnaast worden om deze reden € 9,5 mln. aan middelen voor de EG subsidieregeling glastuinbouw (Urgenda) niet meer besteed in 2020.

Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie

De uitgaven stijgen per saldo met € 13,3 mln. Dit wordt onder andere veroorzaakt door € 6 mln. voor de kennisoverdracht aan land- en tuinbouw-ondernemers om bedrijfsaanpassingen richting kringlooplandbouw te realiseren die structureel bijdragen aan stikstofreductie en versterking van de biodiversiteit. Het overkoepelend doel is om de biodiversiteit te versterken. Daarnaast is er € 4,6 mln. opgenomen voor maatregelen tegen de emissie van methaan en ammoniak. De maatregelen worden in samenhang opgepakt met benutting van de natuurlijke mogelijkheden en

variatie van de spijsvertering van dieren. Binnen de LNV begroting wordt er vanuit de post Duurzame veehouderij (opdrachten) € 4 mln. overgeboekt voor het programma Slim Landgebruik. Dit programma heeft als doel om concrete en bewezen maatregelen vast te stellen, die nodig zijn om tot een vastlegging van 0,5 Mton CO₂ aan de bodem per jaar vanaf 2030 in minerale bodems te komen. Ook worden de uitgaven verhoogd met € 3,1 mln. vanwege extra middelen voor onderzoek, pilots en demo's voor klimaatprojecten voor stallen en mestopslagen. Het project loopt door in 2021 en 2022. Tot slot wordt er € 1 mln opgenomen voor onderzoek uitgevoerd bij experimenteergebieden voor de realisatie van de kringlooplandbouw.

Door vertraging in de uitvoering van de maatregelen innovatie boerenerf wordt € 4,9 mln. doorgeschoven naar volgende jaren.

Opdrachten

Sociaal economische positie boeren

Het budget wordt per saldo met € 8,2 mln. verhoogd. Dit wordt met name veroorzaakt door een storting van € 10 mln. in het Nationaal Groenfonds om de uitvoering van het Omschakelprogramma te faciliteren. Het Omschakelprogramma beoogt agrarische ondernemers die willen omschakelen maar daarbij tegen financiële belemmeringen oplopen, te ondersteunen en daarmee bij te dragen aan een optimaal doelbereik van stikstofemissiereductie en bij te dragen aan andere beleidsdoelstellingen op het gebied van duurzaamheid (zoals bijvoorbeeld reductie van emissies naar bodem, water en lucht en vergroting van de biodiversiteit etc.) Daarnaast is het budget voor beurzen, missies, onderzoeken en seminars als gevolg van Covid-19 met € 1 mln. verlaagd.

Duurzame veehouderij

De uitgaven aan duurzame veehouderij worden met € 14,3 mln. verlaagd. Dit wordt veroorzaakt door het overhevelen van budget van duurzame veehouderij naar de begrotingspost Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie (subsidies). Zoals eerder beschreven betreft het € 4,6 mln. voor maatregelen tegen de emissie van methaan en ammoniak. Daarnaast wordt er € 4 mln. binnen de begroting overgeboekt naar de post Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie (subsidies) voor het programma Slim Landgebruik. Dit programma heeft als doel om concrete en bewezen maatregelen vast te stellen, die nodig zijn om tot een vastlegging van 0,5 Mton CO₂ aan de bodem per jaar vanaf 2030 in minerale bodems te komen. Tot slot betreft het de overheveling van € 3,1 mln. extra middelen voor onderzoek, pilots en demo's voor klimaatprojecten voor stallen en mestopslagen.

Glastuinbouw en weerbare planten en teeltsystemen

Het budget wordt met € 3,6 mln. verhoogd. Als gevolg van de vertraagde implementatie van de Brexit vallen de uitgaven voor de voorbereidingskosten bij de keuringsdiensten dit jaar naar verwachting € 2,5 mln. lager uit. Daarnaast gaat de geraamde bijdrage van € 2,5 mln. voor het project Nieuw Prinsenland niet door. Dit was een project in het kader van Urgenda

(stimulering energiebesparingsmaatregelen en warmtenetten). Belangrijkste reden hiervoor is dat men in het huidige tijdsgewricht de businesscase niet sluitend kon maken. Tot slot valt € 1,4 mln. van de onderzoeksmiddelen ten behoeve van onderzoeksinstituten vrij.

In 2022 vindt de Floriade plaats in Almere. Om een aantal projecten te ondersteunen op het beleidsterrein van LNV doet LNV een bijdrage van € 10 mln. Voorwaarde hierbij is dat de Floriade in de toekomst geen beroep meer doet op aanvullende steun vanuit LNV. Hiermee is de totale bijdrage aan de Floriade vanuit het Ministerie van LNV € 15 mln. (€ 2,5 mln. in 2018, € 2,5 mln. in 2019 en € 10 mln. in 2020).

Mestbeleid

Het budget wordt met € 5,4 mln. verlaagd. Dit wordt vooral veroorzaakt door de vertraagde uitvoering van het mestprogramma door RVO en de NVWA.

Diergezondheid en dierenwelzijn

De uitgaven nemen met € 5,4 mln. toe. Dit heeft onder meer te maken met hogere kosten van het diergeneeskunderegister bij het CIBG (€ 1,2 mln.), een hogere bijdrage aan Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming € 0,5 mln. en het verhogen van het budget voor dierenwelzijn landbouwhuisdieren met € 0,5 mln. in lijn met het budget van afgelopen jaren. Daarnaast is het budget In Beslag genomen Goederen (IBG) € 1,3 mln. verhoogd. Deze aanvulling van het budget is nodig om de dit jaar de verwachte uitgaven te kunnen doen. Tot slot is het opdrachtenbudget met € 0,8 mln. verhoogd. Dit is voor onderzoek naar de mogelijke gevoeligheid van honden en katten voor het Covid-19 virus mede in relatie tot besmettingen bij mensen.

Bijdrage aan agentschappen

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

De uitgaven van de bijdrage aan de NVWA stijgen met € 9,4 mln. Dit komt voornamelijk door de toevoeging van de loon- en prijsbijstelling 2020 van circa € 5,9 mln. Daarnaast wordt er vanwege een technische herschikking €2 mln. van de uitgaven aan de NVWA op de begroting LNV van artikel 12 naar artikel 11 overgeboekt.

Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland

De uitgaven aan RVO stijgen per saldo met € 9,4 mln. Het betreft voor € 9,9 mln. uitvoeringskosten voor de implementatie van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Deze kosten waren nog niet meegenomen in de initiële opdracht aan RVO die eind vorig jaar werd verstrekt. Daarnaast stijgen de uitgaven aan de RVO met € 4,8 mln. door de Noodfonds regelingen ten behoeve van de aardappel- en tuinbouwsector. Tot slot worden de uitgaven met € 5 mln. verlaagd door een kasschuif naar latere jaren voor het vervroegde verbod pelsdierhouderij.

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

Het gaat om extra uitgaven die vanuit de LNV-begroting worden toegevoegd aan het Diergezondheidsfonds vanwege schadecompensatie aan pelsdierhouders, operationele kosten en kosten van screening en early warning.

De kosten van bestrijding en bewaking komen volledig ten laste van de rijksoverheid. In de vierde incidentele suppletoire begroting is reeds € 37 mln. opgenomen. Voor deze tweede suppletoire begroting wordt er gelet op de bijgestelde raming van het aantal te ruimen bedrijven aanvullend nog eens € 38 mln. gereserveerd.

Ontvangsten

Weerbare planten en teeltsystemen

De ontvangsten stijgen met € 6,8 mln. Dit komt voornamelijk door een heffing van € 4,5 mln. die tuinders in 2020 opgelegd krijgen voor het overschrijden van het CO2-emissieplafond. De inkomsten uit deze heffing zijn bedoeld om de uitstoot weer onder het afgesproken CO2-plafond te brengen.

Duurzame visserij

De ontvangsten vallen € 5,9 mln. lager uit. Door de coronacrisis wordt een tekort verwacht op de geraamde ontvangsten voor de verhuur van mosselen oesterpercelen. Als gevolg van de coronacrisis is er minder vraag op de markt. Hierdoor vallen de ontvangsten € 2,9 mln lager uit dan geraamd. Tevens is sprake van een technische correctie van € 3 mln.

Diergezondheid en dierenwelzijn

De inkomsten nemen naar verwachting met € 3,5 mln. toe. Doordat er een forse toename is te zien van boetes op grond van de Gezondheids- en welzijnswet voor Dieren/Wet Dieren zijn de inkomsten in lijn gebracht met de realisatie van de afgelopen jaren en verhoogd met € 3,5 mln.

Toelichting op de Begrotingsreserves

Begrotingsreserve Landbouw

Bedragen x € 1.000	
Stand 1/1/2020	24.156
+ Geraamde storting	10.205
– Geraamde onttrekking	2.230
Stand (raming) per 31/12/2020	32.131

De geraamde storting wordt gedaan om uitgaven voor verplichtingen die verband houden met fosfaatreductieplan ZuivelNL, CO2 emissieplafond, sanering bedrijven varkenshouderij en slopen ombouwregeling pelsdierhouderij.

De geraamde onttrekking houdt verband met het sociaal economisch plan pelsdieren.

Begrotingsreserve Visserij

Bedragen x € 1.000	
Stand 1/1/2020	24.564
+ Geraamde storting	560
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2020	25.124

De storting is het niet-bestede deel van de nationale cofinanciering voor de regelingen van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij 2014–2020 die niet tot besteding komen, die door de storting behouden blijft voor toekomstige uitgaven.

Begrotingsreserve Apurement

Bedragen x € 1.000	
Stand 1/1/2020	88.737
+ Geraamde storting	3.802
– Geraamde onttrekking	9.486
Stand (raming) per 31/12/2020	83.053

De reserve apurement is bestemd voor het betalen van financiële correcties die door de Europese Commissie worden opgelegd- als de uitvoering van het EU-beleid niet conform de gestelde voorschriften is. De onttrekking betreft geraamde uitgaven aan opgelegde correcties.

Begrotingsreserve Borgstellingsfaciliteit

Tabel 2	
Stand 1/1/2020	20.908
+ Geraamde storting	3.627
– Geraamde onttrekking	0
Stand (raming) per 31/12/2020	24.535

De € 3,6 mln. betreft de jaarlijkse storting voor de «reguliere» Borgstelling MKB-landbouwkredieten (BL).

Risico voorziening jonge boeren

Tabel 3 Bedragen x € 1.000	
Stand 1/1/2020	46.000
+ Geraamde storting	0
– Geraamde onttrekking	0
Stand (raming) per 31/12/2020	46.000

4.2 Artikel 12 Natuur, biodiversiteit en gebiedsgericht werken

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 12 Natuur, biodiversiteit en gebiedsgericht werken (bedragen x € 1.000)						
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting (4) = (2) + (3)	
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting		
Verplichtingen	118.749	195.137	309.072	71.269	575.478	
Waarvan garantieverplichtingen	0	0	0	0	0	
Waarvan overige verplichtingen	118.749	195.137	309.072	71.269	575.478	
Uitgaven	132.901	201.866	309.127	21.292	532.285	
Waarvan juridisch verplicht	84%	95%				
Subsidies	2.566	2.566	109.800	14.910	127.276	
Vermaatschappelijk Natuur en Biodiversiteit	1.061	1.061	0	- 11	1.050	
Natuur en Biodiversiteit op land	702	702	20.000	- 19.388	1.314	
Beheer Kroondomeinen	803	803	0	- 13	790	
Regio Deals			89.800	34.322	124.122	
					0	
Leningen	26.345	26.345	0	- 2.229	24.116	
Leningen rente en aflossing	26.345	26.345	0	- 2.229	24.116	
			0	0	0	
Garanties	0	0	0	0	0	
Garanties natuur	0	0	0	0	0	
			0	0	0	
Oprachten	45.678	114.248	197.146	- 13.250	298.144	
Natuur en Biodiversiteit Grote Wateren	11.265	10.809	- 168	- 1.259	9.382	
Vermaatschappelijk Natuur en Biodiversiteit	8.510	14.843	- 272	- 8.376	6.195	
Overige stelsel activiteiten	4.095	3.380	496	2.203	6.079	
Internationale Samenwerking	3.415	3.334	0	- 1.079	2.255	
Natuur en Biodiversiteit op land	11.253	50.753	146.490	6.919	204.162	
Caribisch Nederland	623	623	600	239	1462	
Klimaatimpuls natuur en biodiversiteit	6.000	29.576	50.000	- 11.525	68.051	
Regio deals	517	930	0	- 372	558	
			0	0	0	
Bijdrage aan agentschappen	29.397	29.247	1.127	- 607	29.767	
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit	9.818	9.818	830	1.355	12.003	
Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland	19.579	19.429	297	- 1.962	17.764	
			0	0	0	
Bijdrage aan zbo/rwt's	27.276	27.526	1.054	703	29.283	
Staatsbosbeheer	27.276	27.526	1.054	703	29.283	
					0	
Bijdrage aan medeoverheden	0	0	0	165	165	
Caribisch Nederland	0	0	0	165	165	
			0	0	0	
Bijdragen aan (internationale) organisaties	1.639	1.934	0	0	1.934	
Internationale Samenwerking	1.639	1.934	0	0	1.934	
			0	0	0	
Storting begrotingsreserve	0	0	0	21.600	21.600	
Begrotingsreserves	0	0	0	21.600	21.600	
					0	
Ontvangsten	39.656	39.656	147.505	- 1.061	186.100	
Landinrichtingsrente	31.418	31.418	955	410	32.783	
Verkoop gronden	3.933	3.933	0	- 1.000	2.933	
Overige	4.305	4.305	0	- 471	3.834	
Onttrekking						

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingenbudget wordt met € 390,3 mln. verhoogd. De verhoging wordt veroorzaakt door diverse mutaties die samenhangen met de uitgaven en worden hieronder per categorie toegelicht.

Subsidies

Natuur en Biodiversiteit op land

In de ontwerpbegroting 2021 is gemeld dat er in totaal € 60 mln. aan artikel 12 van de LNV-begroting wordt toegevoegd uit de Begrotingsreserve Stikstof. Deze middelen zijn deels (€ 20 mln.) bestemd voor de regeling versneld natuurherstel. Omdat er inmiddels vertraging bij de inwerking-treding van deze subsidieregeling is opgetreden, komt € 21,6 mln. (waarvan € 1,6 mln uitvoeringskosten) dit jaar niet meer tot uitputting. Deze middelen worden daarom overgeheveld naar de post Begrotingsreserve van dit artikel. Vandaaruit worden de middelen (terug)gestort in de begrotingsreserve Stikstof zodat deze in 2021 alsnog inzetbaar zijn. Daarnaast zijn er diverse kleine mutaties waardoor het subsidiebudget voor biodiversiteit en natuur op land per saldo met € 1,3 mln wordt verhoogd.

Regio Deals

Vanaf de aanvullende post is € 89,8 mln. overgeheveld naar de LNV-begroting voor de vervolgtermijnen van de 3^e tranche Regio Deals. Deze middelen worden naar de regio's overgeheveld middels specifieke uitkeringen. Daarnaast is vanaf artikel 51 € 40,8 mln. overgeboekt naar artikel 12 voor de Regio Deal Rotterdam Zuid. Verder zorgt een afdracht van compensabele btw aan het btw-compensatiefonds (BCF) voor een verlaging van het uitgavenbudget met € 6,5 mln.

Opdrachten

Vermaatschappelijking Natuur en Biodiversiteit

Het budget wordt per saldo met € 6,8 mln verlaagd. De mutatie bestaat uit diverse overhevelingen naar artikel 11 voor uitgaven in het kader van de aanpak stikstof, zoals een additionele opdracht aan RIVM voor de uitbreiding van het meetnet, onderzoeken in opvolging van het college Meten en Berekenen en meerkosten voor AERIUS. Daarnaast wordt het budget voor de regeling Nationale Parken met € 1,5 mln. verlaagd vanwege vertraging in de uitvoering. Deze middelen blijven in latere jaren beschikbaar. Verder bestaat deze mutatie uit diverse ramingsbijstellingen.

Natuur en Biodiversiteit op land

Het budget wordt met € 153,4 mln. verhoogd. Dit komt voornamelijk door de toevoeging van middelen voor de Gerichte Opkoop van veehouderijen rondom Natura2000-gebieden (€ 100 mln.). € 80 mln. van deze middelen zijn uit de Begrotingsreserve Stikstof naar artikel 12 van de begroting van LNV-overgeheveld. De resterende € 20 mln. komt uit de gereserveerde Klimaatmiddelen. De middelen worden via de provincies ingezet voor aankoop van veehouderijlocaties nabij stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden.

Daarnaast wordt vanuit de Begrotingsreserve Stikstof € 38,4 mln. aan de begroting toegevoegd voor de opdracht aan Staatsbosbeheer voor het treffen van natuurherstelmaatregelen in stikstofgevoelig Natura2000 areaal. Ook wordt € 6,6 mln. van de in totaal gereserveerde € 13,1 mln. vanuit de Begrotingsreserve Stikstof overgeheveld voor de pilot van de natuurbank. De middelen worden ingezet voor onderzoek en uitwerking van de vormgeving en voor het realiseren van circa 300 ha (in 2020 en 2021) natuurcompensatie door Staatsbosbeheer waarmee de eerste ervaringen worden opgedaan die kunnen worden benut bij de verdere uitwerking van de natuurbank.

Verder vindt een overheveling van € 10,9 mln. plaats uit het budget 'Klimaatimpuls natuur en biodiversiteit' voor een bijdrage aan de uitvoering van pilots in vier veenweidegebieden in het kader van het Interbestuurlijk Programma 'Naar een vitaal platteland'. Deze pilots maken onderdeel uit van de te realiseren ambities uit het Klimaatakkoord met betrekking tot veenweiden.

Klimaatimpuls natuur en biodiversiteit

Het budget voor klimaatimpuls natuur en biodiversiteit wordt met € 38,5 mln. verhoogd. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de toevoeging van € 50 mln. aan Klimaatmiddelen bestemd voor de impuls voor veenweidegebieden. Er is totaal hiervoor een bedrag van € 100 mln. gereserveerd. Er wordt € 10,9 mln. overgeheveld naar het opdrachtenbudget voor Natuur en biodiversiteit op land in verband met een bijdrage aan de uitvoering van pilots in de vier veenweidegebieden in het kader van het Interbestuurlijk Programma 'Naar een vitaal platteland'.

Storting begrotingsreserve

Door vertraging in het opstellen van de regeling ten behoeve van de uitvoering van natuurherstelmaatregelen door terreinbeherende organisaties, worden de gereserveerde middelen ad. € 20 mln. dit jaar niet ingezet. Daarnaast wordt van het onderdeel 'Natuur en biodiversiteit op land' € 1,6 mln. naar de begrotingsreserve overgeheveld. Deze middelen zijn bestemd voor het opzetten en uitvoeren van de regeling versneld natuurherstel. Door de storting in de Begrotingsreserve Stikstof kunnen de middelen naar 2021 meegenomen worden.

Ontvangsten

Onttrekking uit begrotingsreserve

Uit de Begrotingsreserve Stikstof wordt in 2020 € 146,7 mln. onttrokken. Het gaat onder andere om € 80 mln. voor de gerichte opkoop van veehouders rondom Natura2000-gebieden. Dit budget is toegevoegd aan het opdrachtenbudget van 'Natuur en biodiversiteit op land'. Daarnaast is € 60 mln. bestemd voor het treffen van natuurherstelmaatregelen door terreinbeherende organisaties. De € 60 mln. wordt ingezet voor de opdracht aan Staatsbosbeheer € 38,4 mln. De resterende € 21,6 mln. bestemd voor de regeling versneld natuurherstel en uitvoeringskosten, zullen aan het eind van het jaar aan de Begrotingsreserve Stikstof toegevoegd worden. Ook is € 6,6 mln. aan de begrotingsreserve onttrokken voor de pilot van de natuurbank, waarmee de eerste ervaringen opgedaan worden die benut kunnen worden bij de verdere uitwerking van de natuurbank.

Toelichting op de Begrotingsreserves

Begrotingsreserve stikstof

Bedragen x € 1000	
Stand 1/1/2020	500.000
+ Geraamde storting	21.600
– Geraamde onttrekking	146.550
Stand (raming) per 31/12/2020	375.050

De begrotingsreserve stikstof is ingesteld voor het nemen van bron- en natuurherstelmaatregelen om de reductie van stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden te realiseren. Omdat de aard en timing van de maatregelen ten tijde van dit besluit onzeker was, heeft het kabinet eind 2019 besloten om een tijdelijke begrotingsreserve in te stellen voor de periode 2020 en 2021 (Kamerstuk [32 670, nr. 193](#)). De reserve is eind 2019 eenmalig gevuld met € 500 mln. De beschikbare middelen uit de reserve worden in 2020 en in 2021 opgevraagd en landen als ontvangst op de LNV-begroting.

5 Niet-beleidsartikelen

5.1 Artikel 50 Apparaat

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 50 Apparaat (Bedragen x € 1.000)						
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (1)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting (4) = (2) + (3)	
			Mutatie Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting		
Verplichtingen	126.761	149.899	6.527	1.186	157.612	
Uitgaven	126.761	149.899	6.527	1.186	157.612	
Personele uitgaven	90.907	96.404	9.599	2.315	108.318	
<i>waarvan eigen personeel</i>	82.785	89.417	9.598	- 3.073	95.942	
<i>waarvan inhuur externen</i>	2.881	3.393	305	5.388	9.086	
<i>waarvan overige personele uitgaven</i>	5.241	3.594	- 304	0	3.290	
Materiële uitgaven	35.854	53.495	- 3.072	- 1.129	49.294	
<i>waarvan ICT</i>	3.126	3.126	- 2.626	0	500	
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	10.418	10.418	7.649	0	18.067	
<i>waarvan bijdrage aan SSO / DICTU</i>	12.168	18.142	2.382	635	21.159	
<i>waarvan overige materiële uitgaven</i>	10.142	21.809	- 10.477	- 1.764	9.568	
Ontvangsten	2.786	2.786	0	0	2.786	

Toelichting

Het budget voor de personele uitgaven wordt per saldo verhoogd met € 12 mln. Dit is een saldo van diverse mutaties dat voornamelijk wordt beïnvloed door de apparaatskosten van het nieuw opgerichte programma van het DG stikstof van € 7,8 mln. en met het toevoegen het budget van € 3,8 mln. voor de landbouwraden die in dienst zijn van LNV. Dit wordt niet langer via RVO gedaan, maar rechtstreeks ten laste van het personeelsartikel van LNV gebracht.

5.2 Artikel 51 Nog onverdeeld

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 51 Nog onverdeeld (Bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (1)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting (4) = (2) + (3)
			Mutatie Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
Verplichtingen	209.052	146.484	- 98.716	- 47.768	0
Uitgaven	209.052	146.484	- 98.716	- 47.768	0
Loonbijstelling	0	10.199	- 10.199	0	0
Prijsbijstelling	2.500	17.978	- 17.978	0	0
Onvoorzien	206.552	118.307	- 70.539	- 47.768	0
Ontvangsten	0	0	0	0	0

Toelichting op de verplichtingen en uitgaven

Prijsbijstelling en loonbijstelling

De loon- en prijsbijstellingstranche 2020 is bij Voorjaarsnota 2020 op artikel 51 «Nog onverdeeld» geplaatst. De loonbijstelling betreft de vergoeding voor de stijging van de contractloonontwikkeling en de stijging van de sociale lasten voor de overheidswerkgever. De prijsbijstelling betreft de verwerking van de stijging van de diverse prijsindexen. De loon- en prijsbijstelling is bij Miljoenennota toebedeeld aan de budgetten van de relevante artikelen op de LNV begroting.

Onvoorzien

Het verlagen van het budget van € 118,3 mln. ten opzichte van de 1^e suppletoire begroting is het saldo van verschillende mutaties. Het saldo bestaat voornamelijk uit een overheveling van middelen naar het Gemeentefonds en Provinciefonds in het kader van de Regio Deals (€ 67,8 mln.). Ook gaat het om een toedeling van middelen naar andere artikelen op de LNV-begroting (€ 51,4 mln.). Dit gaat met name om middelen in het kader voor een specifieke uitkering voor de regiodeal Rotterdam Zuid (€ 40,7 mln) en middelen voor de implementatie van het nieuwe GLB (€ 9,9 mln). Daarnaast valt een deel van de middelen op Artikel 51 vrij (€ 4,1 mln.), dit betreft met name niet benodigde middelen in 2020 voor de voorbereiding GLB en de implementatie EMVAF. Tot slot heeft er een kasschuif van € 5 mln. plaatsgevonden naar 2022 van een deel van de middelen voor de Regio Deal Noordelijk Flevoland.

6 Agentschappen

6.1 Agentschapsparagraaf NVWA

Exploitatieoverzicht Baten-lasten NVWA 2020 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)				
	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1e suppletoire begroting	(3) Mutaties 2e suppletoire begroting	(4) = (1) + (2) + (3) Totaal geraamd
Baten				
omzet moederdepartement	187.900	- 28.031	- 11.566	148.303
Omzet overige departementen	96.505	5.680	- 4.815	97.370
<i>Omzet derden</i>	103.113	- 2.333	- 6.450	94.330
Rentebaten	-	-	-	0
Vrijval voorzieningen	-	-	-	0
Bijzondere baten	-	16.204	- 232	15.972
Totaal baten	387.518	- 8.480	- 23.063	355.975
Lasten				
Apparaatskosten	371.963	24.095	3.704	399.762
Personele kosten	229.689	10.396	3.870	243.955
<i>waarvan eigen personeel</i>	204.712	12.357	- 6.736	210.333
<i>waarvan inhuur externen</i>	13.802	- 3.173	14.779	25.408
<i>waarvan overige personele kosten</i>	11.175	1.212	- 4.173	8.214
Materiële kosten	141.874	13.699	234	155.807
<i>waarvan apparaat ICT</i>	300	2.005	- 205	2.100
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	48.066	1.467	1.826	51.359
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	93.508	10.227	- 1.387	102.348
Rentelasten	98 -	-	- 68	30
Afschrijvingskosten	15.357	- 399	3.733	18.691
Materieel	3.175	- 399	24	2.800
<i>waarvan apparaat ICT</i>	194	- 96	2	100
<i>waarvan overige materiële afschrijvingskosten</i>	2.981	- 303	22	2.700
Immaterieel	12.182 -	-	3.709	15.891
Overige lasten	500 -	-	500	1.000
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	500 -	-	500	1.000
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	-	-	-	0
Totaal lasten	387.518	23.696	8.269	419.483
Saldo van baten en lasten	0	- 32.176	- 31.332	- 63.508

Toelichting

Toelichting op de baten

De totale omzet wordt € 23,1 mln lager ingeschat dan bij de 1e suppletoire begroting. Dit wordt met name veroorzaakt door de Corona-crisis. Als gevolg daarvan kunnen bepaalde werkzaamheden niet worden uitgevoerd en ligt het ziekteverzuim hoger dan normaal. Inmiddels is er weer veel opgestart, maar het herstel verloopt minder voorspoedig dan in het voorjaar was ingeschat.

Deze daling doet zich vooral voor bij LNV, (€ 11,6 mln.), maar ook bij VWS, (€ 4,8 mln.), en derden (retributies) (€ 6,5 mln.).

Toelichting op de lasten

Personele kosten

Aan de kostenkant zien we lagere kosten van eigen personeel, met name veroorzaakt door een vertraagde instroom van nieuwe medewerkers. Ook de overige personele kosten zijn lager, onder andere als gevolg van het thuiswerken. Dit leidt tot lagere reis- en verblijfskosten.

Daar tegenover staan hogere kosten voor inhuur van externen, die zijn ingehuurd om het werk uit te voeren dat door de vertraagde instroom achterbleef.

De totale personele kosten stijgen hierdoor met € 3,9 mln.

Materiële kosten

De afschrijvingskosten (immaterieel) zijn € 3,7 mln hoger dan bij de 1e supplettoire begroting. Dit betreft met name de versnelde afschrijving op INSPECT.

Kasstroomoverzicht 2020 (Bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1e supplettoire begroting	(3) Mutaties 2e supplettoire begroting	(4) = (1) + (2) + (3) Totaal geraamd
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	75.194	- 27.119	0	48.075
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	387.518	- 8.480	- 15.587	363.451
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 373.113	- 22.643	- 5.036	- 400.792
2. Totaal operationele kasstroom	14.405	- 31.123	- 20.623	- 37.341
Totaal investeringen (-/-)	- 6.100	- 1.050	0	- 7.150
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	2.625	0	0	2.625
3. Totaal investeringskasstroom	- 3.475	- 1.050	0	- 4.525
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	- 17.736	0	- 17.736
Eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	32.176	32.176
Aflossingen op leningen (-/-)	- 14.361	991	0	- 13.370
Beroep op leenfaciliteit (+)	6.100	1.050	0	7.150
4. Totaal financieringskasstroom	- 8.261	- 15.695	32.176	8.220
5. Rekening courant RHB 31 december (=1+2+3+4)	77.863	- 74.987	11.553	14.429

Toelichting

De totale kasstroom is € 11,6 mln. hoger dan bij 1e supplettoire begroting. Het verschil kan als volgt worden gespecificeerd:

Operationele kasstroom

De operationele kasstroom 2020 is € 20,6 mln lager. Dit bestaat uit de som van het saldo van baten en lasten en afschrijvingskosten. Ook de BTW-compensatie van € 7,5 mln in verband met de inhuur van practitioners en KDS is hierin opgenomen.

Financieringskasstroom

De totale financieringskasstroom 2020 is € 32,2 mln hoger dan bij 1^e supplettoire begroting. Dit betreft de bijdrage van het moederdepartement aan de bedrijfsvoeringskosten door middel van een dotatie aan het Eigen Vermogen.

Rekening courant

De verwachte stand rekening-courant neemt ten opzichte van de 1e suppletoire begroting toe met € 11,6 mln tot € 14,4 mln.

Overzicht Doelmatigheidsindicatoren

Overzicht doelmatigheidsindicatoren		
	2020	2020
	Vastge- stelde begroting	Stand 2e suppletoire begroting
Gemiddelde kostprijs (€/uur)	107,23	107,23
<i>Tarieven</i>		
Index 2012 = € 94,07 = 100	113,99	113,99
<i>Omzet per productgroep (in € mln.)</i>		
Handhaven	213,3	203,8
Keuren certificering op afstand	6,7	7,0
Keuren import	12,6	18,3
Keuren export, slachthuizen en overige activiteiten	53,7	70,1
Overig	101,2	56,8
<i>FTE</i>		
Aantal FTE (excl. Externe inhuur) ¹	2.450	2.524
Verhouding FTE direct/indirect (exclusief externe inhuur)	1.889/561	1.946/578
Salariskosten per fte	82.831	82.831
<i>Saldo van baten en lasten</i>	0	- 63.508
Saldo van baten en lasten als % van de totale baten	0%	- 17,84%
<i>Kwaliteit</i>		
Afhandelsnelheid informatieverzoeken, klachten en meldingen	90%	90%
Tijdig betaalde facturen (< 30 dagen)	95%	95%

¹ De gerealiseerde gemiddelde bezetting is niet alleen exclusief herplaatsingskandidaten, maar ook exclusief VanWerkNaarWerk-kandidaten.

7 De begroting van het Diergezondheidsfonds (DGF)

De begroting van het Diergezondheidsfonds (DGF)					
Bewaking en bestrijding van dierziekten en voorkomen en verminderen van welzijnsproblemen.	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e
		suppletioire begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (2)	Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletioire begroting	suppletioire begroting (4) = (2) + (3)
Verplichtingen	36.357	72.194	0	42.268	114.462
garantieplichtingen (indien van toepassing)	0	0	0	0	0
overige verplichtingen (indien van toepassing)	0	0	0	0	0
Uitgaven	36.357	72.194	0	42.268	114.462
waarvan juridisch verplicht	72%	72%			72%
Opdrachten	33.594	72.194	0	42.268	114.462
Waarvan:					
<i>Bewaking van dierziekten</i>	19.847	19.847	0	1.463	21.310
<i>Bestrijding van dierziekten</i>	10.987	49.587	0	40.658	90.245
<i>Overig</i>	2.760	2.760	0	147	2.907
Verwacht effect op het DGF-saldo	2.763	0	0	0	0
<i>DGF-saldo</i>	0	0	0	0	0
<i>Crisisreserve</i>	0	0	0	0	0
Ontvangsten	36.357	104.712	0	39.663	144.375
Waarvan:					
<i>Ontvangsten van LNV</i>	10.387	45.987	0	39.177	85.164
<i>Ontvangsten van sector</i>	14.300	14.300	0	1.444	15.744
<i>Ontvangsten EU</i>	3.910	3.910	0	- 885	3.025
<i>Bijdrage sector crisisreserve</i>	7.760	7.760	0	- 73	7.687
<i>Saldo van de afgeloten rekeningen</i>	0	32.755	0	0	32.755

Toelichting op de uitgaven

Opdrachten

Bestrijding van dierziekten

De stijging in de miljoenennota wordt met name veroorzaakt door de bestrijdingsmaatregelen van covid-19 op nertsenbedrijven. Hiervan is € 1,46 mln. euro ten behoeve van o.a. verdenkingskosten, screeningsonderzoek, early warning en € 77,3 mln. euro voor de ruimingskosten en de tegemoetkoming in schade.

Het gaat om extra uitgaven die vanuit de LNV-begroting worden toegevoegd aan het Diergezondheidsfonds vanwege schadecompensatie aan pelsdierhouders, operationele kosten en kosten van screening en early warning. De kosten van bestrijding en bewaking komen volledig ten laste van de rijksoverheid. In de vierde incidentele suppletioire begroting is reeds € 37

mln. opgenomen. Voor deze tweede suppletoire begroting wordt er gelet op de bijgestelde raming van het aantal te ruimen bedrijven aanvullend nog eens € 38 mln. gereserveerd.

Toelichting op de ontvangsten

Ontvangsten van LNV

De ontvangsten van LNV worden bij de najaarsnota met € 39,1 mln . verhoogd in verband met verwachte extra kosten voor de ruiming van nertsen. Dit bedrag komt derhalve bovenop de € 35,6 mln die reeds bij 4e incidentele suppletoire begroting voor de ruiming van nertsen aan het Diergezondheidsfonds is toegevoegd.